

Ledighedstal – december 2010

Danske mænd hårdt ramt af nedturen på arbejdsmarkedet

Arbejdsløsheden fortsætter med at stige, og intet tyder endnu på, at nedturen på arbejdsmarkedet slutter foreløbig. Ser man dybere i tallene, er det især mændene, der er hårdt ramt af den stigende arbejdsløshed. Det er unikt i historisk sammenhæng og kan varsle nye tider på det danske arbejdsmarked. Årsagen er dels, at den nuværende krise rammer typiske mandefag i byggeriet og industrien. Samtidig er kvinderne i dag langt bedre klædt på, når det handler om uddannelse end mændene.

af arbejdsmarkedsøkonom **Erik Bjørsted**
chefanalytiker **Frederik I. Pedersen**

28. januar 2010

Analysens hovedkonklusioner

- Arbejdsløsheden steg fra november til december 2009 med 1.500 fuldtidspersoner til 121.400 fuldtidspersoner. Dermed er arbejdsløshedsprocenten oppe på 4,3 pct.
- Næsten 2/3-dele af faldet i arbejdsløsheden siden januar 2004 frem til juni 2008 er nu sat over styr. Ser man fremad, er der desværre fortsat lang vej til et selv bærende opsving, som kan forhindre arbejdsløsheden i at stige.
- Mændene er særdeles hårdt ramt af den stigende arbejdsløshed. Kun 1½ år efter vendingen på arbejdsmarkedet har mændene tabt knap 85 pct. af det ledighedsfald, de havde, mens konjunkturerne var gode. Kvinderne har til sammenligning tabt knap 35 pct.
- Det er i et historisk perspektiv usædvanligt, at mændenes ledighed ligger højere end kvindernes. Det store skifte, der er sket, skyldes dels krisens karakter, men kan også have bund i en mere strukturel tendens. Kvinderne uddanner sig nemlig markant mere end mændene.

Kontakt

Chefanalytiker
Frederik I. Pedersen
Tlf. 33 55 77 12
Mobil 28 42 42 72
fip@ae.dk

Presseansvarlig
Janus Breck
Tlf. 33 55 77 25
Mobil 40 61 34 38
jb@ae.dk

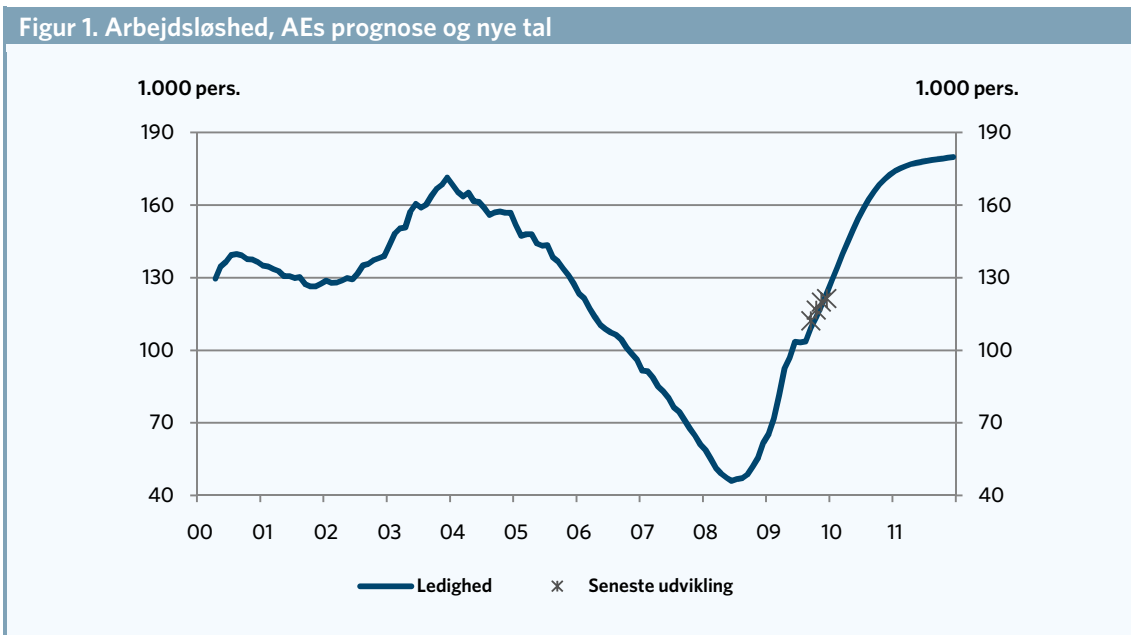
1.500 flere arbejdsløse i december 2009

Fra november til december 2009 er den sæsonkorrigerede arbejdsløshed steget med 1.500 fuldtids-personer. Arbejdsløsheden er dermed på 121.400 fuldtidspersoner, hvilket svarer til en arbejdsløshedsprocent på 4,3 pct. af arbejdsstyrken. Arbejdsløsheden er, siden den bundede i juni 2008 med knap 46.000, steget med næsten 76.000 fuldtidspersoner. Dermed er knap 2/3-dele af ledighedsfaldet fra januar 2004 til juni 2008 nu sat over styr.

Stigningen i arbejdsløsheden den seneste måned dækker over 900 flere dagpengemodtagere, mens antallet af kontanthjælpsmodtagere er steget med 600 (sæsonkorrigeret).

Antallet af aktiverede dagpengemodtagere er steget med ca. 1.100 personer fra november til december, hvilket har været med til at holde stigningen i arbejdsløsheden nede. Aktiveringsgraden¹ er steget lidt den seneste måned men ligger fortsat på et meget lavt niveau. I juni 2008 var aktiveringsgraden 28,5 pct. mod 18,4 pct. i dag. Det er en meget bekymrende udvikling, herunder i relation til den stigende langtidsledighed.

Figur 1 viser udviklingen i arbejdsløsheden sammenholdt med AEs seneste prognose fra oktober 2009. Som det fremgår, er ledigheden de seneste måneder samlet steget nogenlunde som forventet i AEs prognose.

Kilde: AEs prognose og Danmarks Statistik.

Selvom vækstudsigterne tegner bedre for dansk økonomi i 2010 og 2011, og de mest eksplosive ledighedsstigninger er lagt bag os, er det AEs opfattelse, at der fortsat udestår et langt sejt træk. Det fremgår af figur 1.

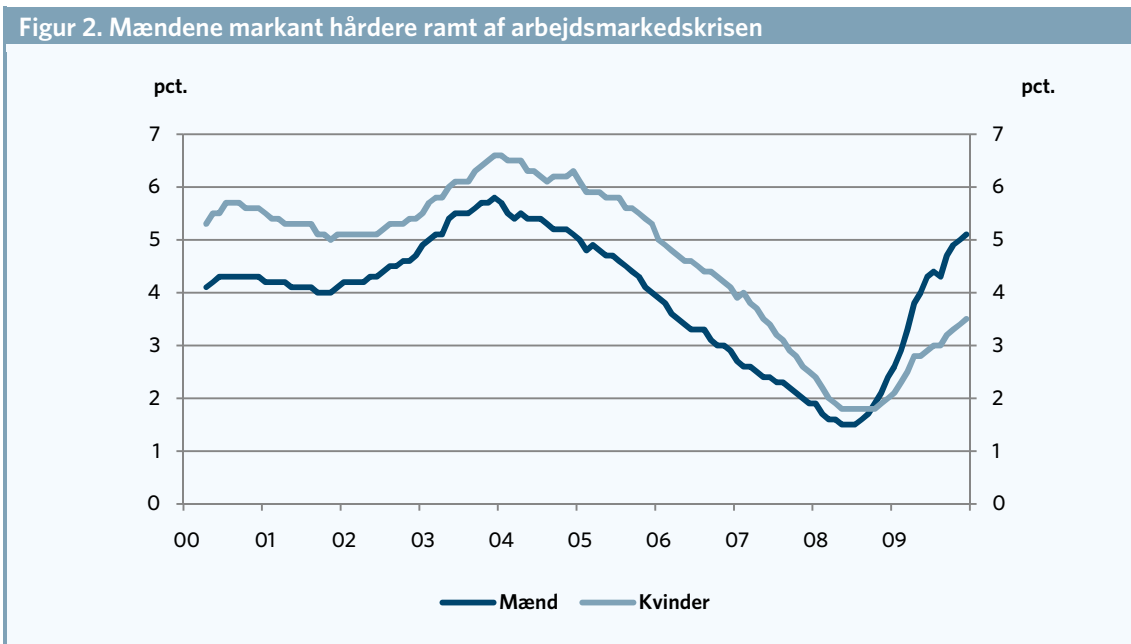
¹ Antallet af aktiverede sammenholdt med antallet af aktiverede og ledige dagpengemodtagere.

Selv om BNP steg med 0,6 pct. point i 3. kvartal 2009, er der fortsat meget lang vej op til et selv bærende opsving. Normalt skal væksten op på ca. 1½-2 pct., for at arbejdsløsheden ikke stiger. Dertil kommer, at de danske virksomheder i dag står med en massiv overkapacitet. Det betyder, at virksomhederne let kan i mødekomme større efterspørgsel og produktion, uden at man skal øge bemanningen endside investere i nye bygninger, maskiner og andet kapitalapparat.

Mændenes arbejdsløshed slået tilbage til start

Arbejdsmarkedskrisen har ramt bredt på det private arbejdsmarked. Nogle grupper er dog ekstremt hårdt ramt. Det gælder f.eks. mændene, hvis arbejdsløshed er steget markant mere end kvindernes ledighed.

I juni 2008, hvor den samlede arbejdsløshed bundede, havde mændene en meget lav arbejdsløshed på 1,5 pct., mens kvinderne havde en lidt højere arbejdsløshed på 1,8 pct. I december 2009 var dette billede vendt: Her havde mændene en arbejdsløshed på 5,1 pct., mens kvinderne havde en arbejdsløshed på 3,5 pct.. De viser figur 2.

Kilde: AE pba. Danmarks Statistik.

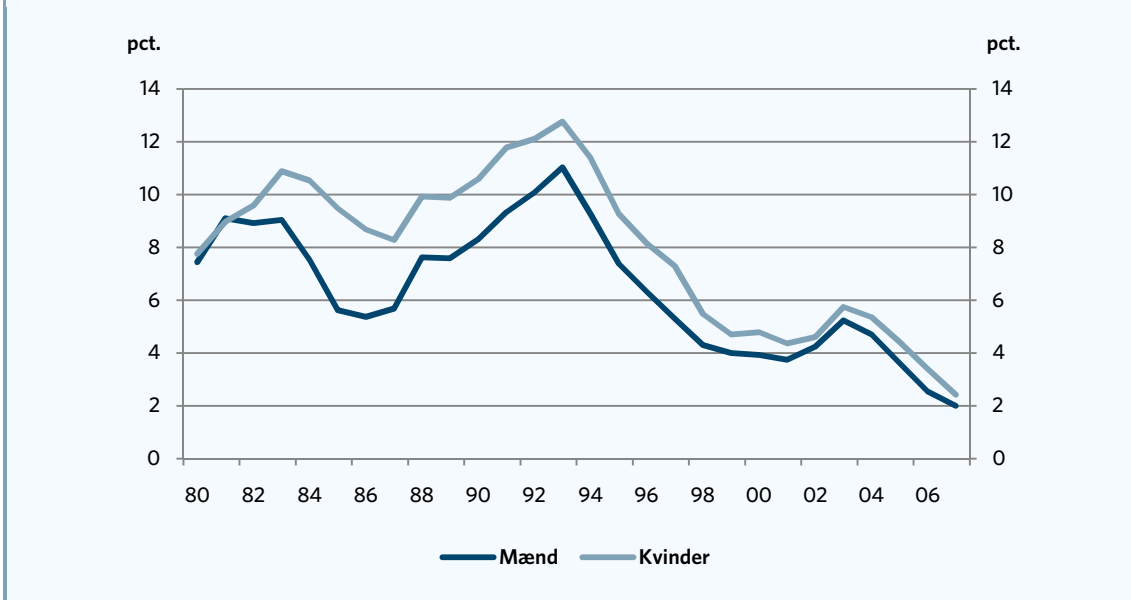
Mens kvindernes arbejdsløshedsprocent siden bunden næsten er fordoblet, så ligger mændenes arbejdsløshedsprocent nu knap 3½ gange så højt som på bunden. Det betyder, at mændene 1½ år inde i arbejdsmarkedskrisen allerede nu har tabt næsten 85 pct. af den nedgang, som de havde under opsvinget på arbejdsmarkedet, der startede i slutningen af 2003.

Som det også fremgår af figur 2, har kvinderne ellers normalt haft en højere arbejdsløshed end mændene. Under opsvinget faldt kvindernes arbejdsløshedsprocent imidlertid betydeligt mere end mændenes. Ser man på, hvor meget kvinderne har tabt af nedgangen i arbejdsløsheden under det seneste opsving, står de "kun" med et tab på godt 35 pct.

Mændenes høje arbejdsløshed skyldes uddannelsesmønstre og krisens karakter

Vi har ikke sammenhængende arbejdsløshedstal efter den nye opgørelse på måneder før 2000. Men kigger man i de årlige registerbaserede statistikker, der går tilbage til starten af 1980'erne, har vi kun én gang tidligere registeret en højere arbejdsløshedsprocent for mændene end for kvinderne. Det var tilbage i slutningen af 1981, hvor mændenes arbejdsløshedsprocent lå marginalt højere end kvindernes.

Figur 3. Mændene og kvinders arbejdsløshed i længere perspektiv

Anm.: Angiver arbejdsløsheden for 18-64-årige ulitimo hvert år i henhold til de registerbaserede opgørelser.
 Kilde: AE pba. Danmarks Statistik.

Selvom det er svært at sammenligne perioderne over tid, blandt andet fordi kvinderne stadig var på vej ind på arbejdsmarkedet i starten af 1980'erne, er der alligevel nogle lighedstegn mellem situationen efter 2. oliekrise i starten af 1980'erne og den aktuelle krise.

Både dengang og nu var industrien og bygge- og anlægssektoren hårdt ramt sammenlignet med de private serviceerhverv (handel, transport, hoteller, restaurant, kommunikation, finans, kultur mv.). Ligeledes var der dengang som nu stigende offentlig beskæftigelse. Som det fremgår af tabel 1, er mændene klart overrepræsenteret inden for industri og byggeri, mens de er klart underrepræsenteret inden for den offentlige sektor.

Tabel 1. Kønsfordelingen af beskæftigelsen på hovederhverv

	Mænd	Kvinder
	--- procent ---	
Industri	68,4	31,6
Bygge- og anlæg	90,6	9,4
Service	57,8	42,2
Offentlige og personlige tjenester	30,8	69,2
Landbrug, energi mv.	76,6	23,4
I alt	52,9	47,1

Anm: Seneste år i RAS-statistikken.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

I forhold til den nuværende situation, kan der imidlertid også være nogle mere strukturelle effekter på spil. Vi har nu gennem mange år set, at kvinderne uddanner sig mere end mændene. Med det nuværende uddannelsesmønster får 82½ pct. af kvinderne en ungdomsuddannelse, mens det kun er 77½ pct. af mændene. Endnu mere markant er forskellen, når man kigger på andelen, der får en videregående uddannelse. Her er kvinderne allerede hjemme i forhold til 2015-uddannelsesmålene, idet godt 53 pct. af kvinderne får en videregående uddannelse. For mændene er det kun knap 37 pct., der får en videregående uddannelse.

Vi ved, at den teknologiske udvikling og den stigende globalisering vedvarende øger kravene til uddannelsesniveaue i de danske virksomheder. Virksomhederne vil efterspørge mere og bedre uddannet arbejdskraft i fremtiden. I den situation står kvinderne bedre rustet end mændene – et forhold der kan gøre, at vi fremadrettet, når vi ser bort fra konjunktursvingene, vil opleve, at kvinderne kommer til at have en lavere arbejdsløshed end mændene.

Fortsat behov for aktiv krisepolitik

Vendingen på arbejdsmarkedet er desværre ikke lige om hjørnet, og arbejdsløsheden vil med de nuværende vækstudsigter stige en rum tid endnu. AE står i modsætning til De Økonomiske Vismænd fast på, at der er behov for en ny vækstpakke med fokus på fremrykning af offentlige investeringer. Selvom kommunerne har ansøgt om lån for mere end 4 mia.kr., er det langt fra givet, at kommunerne også i sidste ende faktisk vil benytte sig af de muligheder, der stilles til rådighed. Med en meget slunken kommunekasse vil mange givet være tilbageholdende – også på investeringsfronten.

Vi kan ikke undgå den stigende ledighed, men vi kan gøre mere for at tage toppen af udviklingen, herunder at bremse den stigende langtidsledighed. Det er derfor afgørende, at den aktive arbejdsmarkedspolitik kommer helt op i gear, og at rettidigheden kommer på plads, så de ledige får samtaler og tilbud til tiden. Man kunne overveje at fremrykke aktiveringsindsatsen for folk over 30 år, så den startede allerede efter 6 måneders arbejdsløshed. Det vil give en hurtigere afklaring af situationen og mulighederne for den arbejdsløse.

Mændene er dårligt rustet til fremtidens arbejdsmarked

Som analysen viser, står vi med en særlig udfordring i forhold til mændenes arbejdsløshed, der blandt andet skyldes kønnenes ændrede uddannelsesmønstre. Det er i særlig grad drengene, der sakker bagud, når det handler om at få en uddannelse ud over folkeskolens afgangsprøve.

Det betyder fremadrettet, at det er mændene, der er mest udsatte på fremtidens arbejdsmarked, fordi de er markant dårligere uddannede end pigerne. Hvis man tager udgangspunkt i den nuværende uddannelsesfordeling og de historiske erhvervssammensætninger, opstår der et overskud af ufaglært arbejdskraft samtidig med, at der bliver stor mangel på uddannet arbejdskraft.

Frem mod 2019 vil der mangle godt 45.000 faglærte og 105.000 personer med en videregående uddannelse sammenlignet med i dag. Modsat vil der være et overskud på knap 90.000 ufaglærte og knap 35.000 personer med en gymnasial uddannelse som højeste uddannelse. Det bliver derfor markant sværere at begå sig på arbejdsmarkedet uden en uddannelse.

Udvidelse af uddannelsesmulighederne i arbejdsmarkedssystemet

I denne situation bør man overveje en udvidelse af uddannelsesmulighederne i arbejdsmarkedssystemet, ligesom man kan overveje at udvide mulighederne for jobrotation, hvor ledige vikarierer for en beskæftiget, mens denne er væk fra arbejde i forbindelse med uddannelse. Samtidig kan man frygte, at der ikke er ressourcer nok i de nye jobcentre til at løfte den til stadig større opgave med at håndtere de arbejdsløse.

Samtidig skal der fokus på uddannelse. Vi skal have fat i de mange unge, der ikke fik en uddannelse, mens tiderne var gode, og vi skal forsøge at bremse frafaldet fra ungdomsuddannelserne. I relation til det sidste er det væsentligt, at manglen på praktikpladser snarligt bedres med de tiltag, der er taget på området.

Det er nu, vi bør benytte muligheden til at få løftet arbejdsstyrkens uddannelsesniveau, når det er vel-dokumenteret, at der kommer til at mangle kvalificeret arbejdskraft i fremtiden.